

ДАТА: 01.05.2024Р. УРОК: МИСТЕЦТВО КЛАС: 8-А

РЕАЛІСТИЧНИЙ СТИЛЬ У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

МЕТА УРОКУ:

- СХАРАКТЕРИЗУВАТИ ОСНОВНІ ОЗНАКИ МУЗИКИ ЕПОХИ РЕАЛІЗМУ;
- ПОЗНАЙОМИТИСЯ ІЗ ТВОРЧІСТЮ КОМПОЗИТОРІВ, ПРЕДСТАВНИКІВ РЕАЛІЗМУ;
- УДОСКОНАЛЮВАТИ ВМІННЯ АНАЛІЗУВАТИ, ПОРІВНЮВАТИ ТА ХАРАКТЕРИЗУВАТИ ТВОРИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДАНОЇ ЕПОХИ;
- РОЗВИВАТИ НАВИЧКИ ОСМИСЛЕНОГО СПРИЙНЯТТЯ МИСТЕЦЬКИХ ТВОРІВ;
- ВИХОВУВАТИ ЕСТЕТИЧНИЙ СМАК НА КРАЩИХ ЗРАЗКАХ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ:

- НАЗВІТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РЕАЛІЗМУ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ;
- ЯКИМ ЖАНРАМ ЖИВОПИСУ НАДАВАЛИ ПЕРЕВАГУ ХУДОЖНИКИ-РЕАЛІСТИ;
- ХТО ІЗ УКРАЇНСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ ЗВЕРТАВСЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ТЕМАТИКИ У СВОЇЙ ТВОРЧОСТІ;
- ЯК ВИЯВИВСЯ РЕАЛІСТИЧНИЙ НАПРЯМ У МИСТЕЦТВІ СКУЛЬПТУРИ?

ОЗНАКИ РЕАЛІЗМУ В МУЗИЦІ

Реалізм (від лат. речовий, дійсний) - один з основних принципів у мистецтві: правдиве, об'єктивне відображення дійсності різноманітними художніми засобами. Він ніби закликав митців повернутися зі світу надхмарних мрій на землю, до людей. Героями митців-реалістів ставали звичайні люди, а основною темою творчості - повсякденне життя.

Видатні досягнення реалізму в світовій музиці пов'язані з іменами П. Чайковського, Дж. Верді, Ж. Бізе, М. Мусоргського, М. Лисенка та багатьох інших.

Петро Чайковський

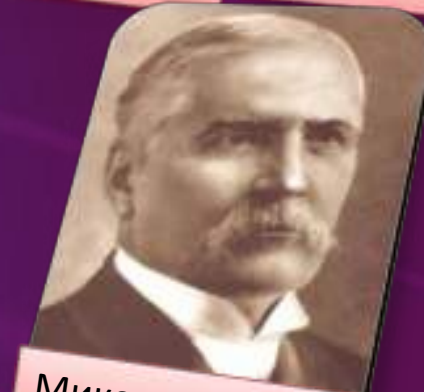
Джузеппе Верді

Жорж Бізе

Модест Мусоргський

Микола Лисенко

ОЗНАКИ РЕАЛІЗМУ В МУЗИЦІ

Якщо романтики намагалися передати ставлення до внутрішнього світу людини в піднесено-емоційній манері, так би мовити, «голосом серця», то в реалістичному мистецтві митців цікавить сувора правда життя. Прагнення до вироблення реалістичного світогляду, притаманне європейській людині другої половини ХІХ ст., втілювалось у синтетичному музичному жанрі - опері.

Музичний театр Ваґнера і його наступників Верді, Мусоргського і Чайковського, Гуно і Бізе ознаменували собою вершину розвитку опери ХІХ ст.

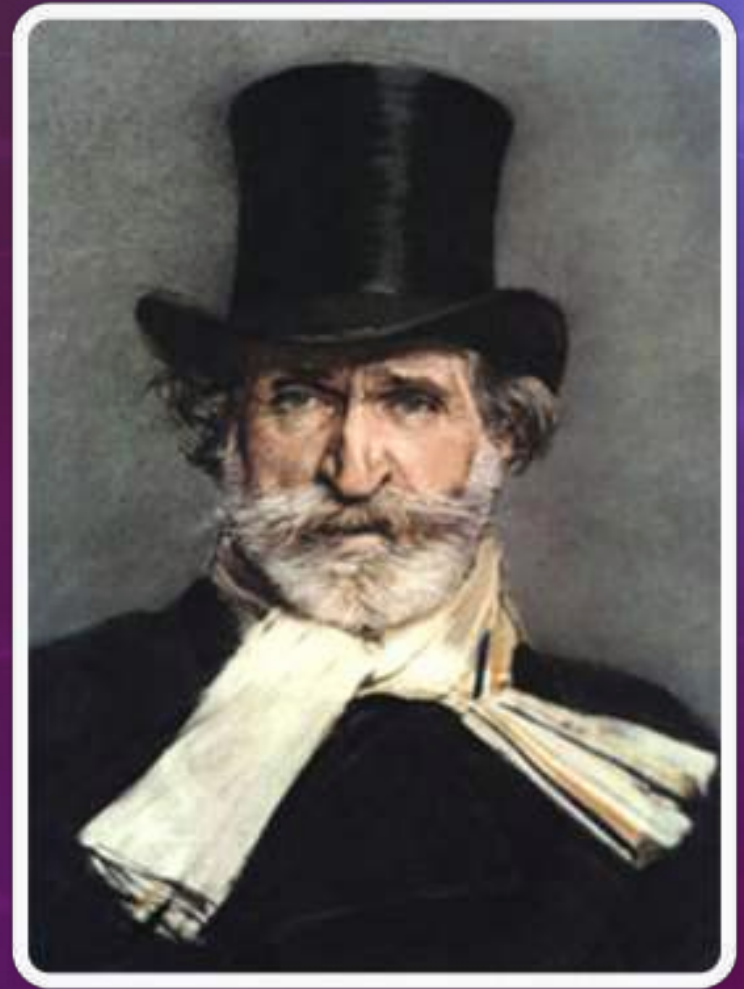
- правдиве, всебічне зображення типових подій і характерів у типових обставинах при правдивості деталей;
- принцип точної відповідності реальній дійсності усвідомлюється як критерій художності;
- характер і вчинки героя пояснюються його соціальним походженням та становищем;
- драматизація як сюжетно-композиційний спосіб формування художньої правди;
- вільна побудова творів;
- розв'язання проблем на основі загальнолюдських цінностей.

ДЖУЗЕППЕ ВЕРДІ

В Італії ХІХ століття найбільшого розвитку отримав масовий і демократичний жанр опери.

Творчість італійського композитора Джузеппе Верді с вершиною реалізму в оперній музиці. В своїх творах композитор виражав протест проти насилля та пригноблення, ідеї боротьби за звільнення та об'єднання Італії.

В операх «Луїза Міллер», «Ріголетто», «Трубадур», «Травіата» автор порушував проблеми соціальної нерівності. Героїко-історичні оперні полотна композитора втілено у творах «Сицилійська вечірня», «Бал-маскарад», «Сила долі», «Дон Карлос» та інших.

Джованні Болдіні.
Джузеппе Верді. 1886

ДЖУЗЕППЕ ВЕРДІ

«Ріголетто» - опера у 3 діях. Створення опери стало початком зрілого етапу у творчості композитора. В її основі лежить драма Віктора Гюго «Король розважається» яка свого часу була заборонена для постановок. Аби домогтися дозволу від австрійської цензури, автори дещо змінили сюжет: Франциск I, король Франції, став герцогом Мантуанським, відповідно змінили імена інших персонажів. Герцог теж підходив для образу легковажного та розніженого правителя, який контрастує з бідним і знедоленим блазнем. Верді змальовує персонажів у постійному розвитку і русі: блазень Ріголетто, який ще недавно сміявся з графа Монтероне, чию доньку обезчестив герцог, згодом відчуває такий самий розпач і сам перетворюється на батька, який пережив горі у сім'ї.

Афіша опери

РІГОЛЕТТО

Музика опери сповнена глибокого драматизму, яскраво контрастна, психологічно глибока. Кожен персонаж — завершений образ, який вимагає від виконавця високої вокальної та сценічної майстерності. Завершені арії нерозривно пов'язані з драматичною дією на сцені. Несподіваним виявився образ горбаня на сцені. Загалом опера викликала багато суперечливих відгуків. В той час, коли після 1852 року твір вже ставили у Відні, Будапешті, Празі й Лондоні, прем'єра в Парижі відбулася лише 1857 року через протести Гюґо, обуреного такою переробкою свого твору.

Арія Джильди «Серце радістю повне»

Арія-монолог Ріголетто
«Навіки старцем проклятий»

РІГОЛЕТТО

Арія Ріголетто
«Куртизани, ганебні прокляті»

Пісенька Герцога
«Серце жіноче до зрад охоче»

Фінальна сцена бурі

РІГОЛЕТТО

Рідкісна театральність,
сценічність опери
«Ріголетто», у якій
вирують шекспірівські
пристрасті,
приваблювала багатьох
постановників.

Неперевершеним
виконавцем партії
Герцога був знаменитий
італійський тенор Лучано
Паваротті, голос якого
можна почути в одній з
екранізацій опери.

Цей оперний шедевр йде на сценах Одеського національного академічного театру опери та балету, Київського муніципального театру опери і балету для дітей та юнацтва (виконують італійською мовою).

МОДЕСТ МУСОРГСЬКИЙ

Прагнення до реалізму, правдивості музичних образів за допомогою урізноманітнення виражальних засобів характерні для музики. Композитори яскраво відображали у своїх операх глибоку давнину, старовинні обряди й перекази, сільський побут, казкові теми тощо. За глибиною реалізму і драматизму вирізняються опери «Борис Годунов», «Хованщина» і «Сорочинський ярмарок» Модеста Мусоргського.

МОДЕСТ МУСОРГСЬКИЙ

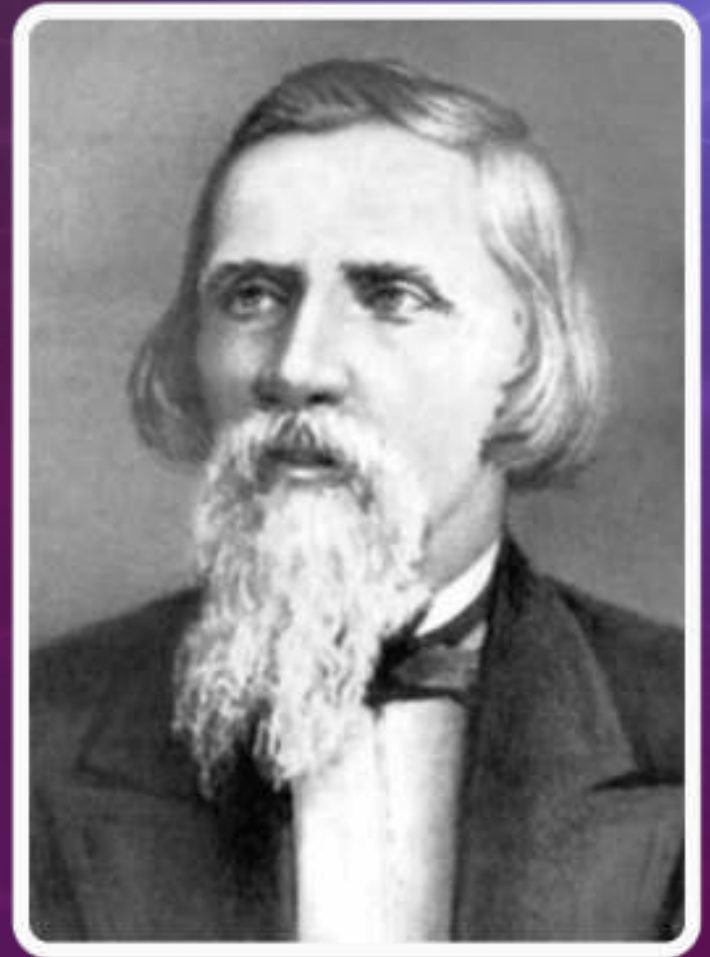

«Борис Годунов» — опера у чотирьох діях із прологом. Лібрето композитора за мотивами однойменної трагедії О. С. Пушкіна. Перша редакція завершена 1869 року, перша постановка 1874. У його операх народ стає головним героєм. Композитор створює правдиві, рельєфні музичні образи. Замість оперних арій він застосовує жанр пісні, адже інтонаційно вони ближчі до фольклорних зразків. Кульмінаційний момент опери «Борис Годунов» - сцена під Кромами, де народ, справжній творець історії, постає у стихійному пориві. У цьому протесті він виявляє свою богатирську міць.

ПЕТРО НІЩИНСЬКИЙ

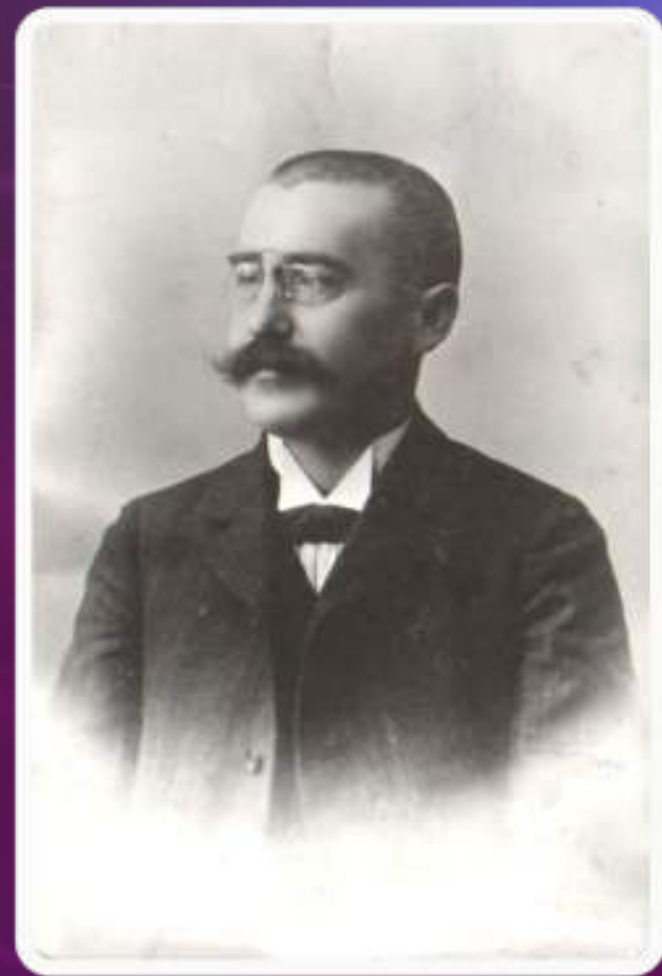
Перлиною української класики стала музична картина «Вечорниці» Петра Ніщинського (1832-1896), яка є дивертисментом до вистави «Назар Стодоля» Тараса Шевченка. Майже вся музика побудована на матеріалі народних пісень і танців. Центральна її частина - знаменитий чоловічий хор «Закувала та сива зозуля»

ДЕНИС СІЧИНСЬКИЙ

(1865 – 1909) - видатний український композитор і хоровий диригент, перший професор музики у Галичині, музично-громадський діяч, педагог.

Тема опери «Роксолана» Дениса Січинського (1865-1909) навіяна народними переказами про сміливу українську дівчину Настю Лісовську, що потрапила в турецько-татарську неволю і полонила своєю вродою і розумом султана. До кращих сторінок опери належать хори. Світлий, граційно-танцювальний хор русалок з прологу (написаний у ритмі баркароли) інтонаційно пов'язаний із весняними народними наспівами.

[Арія Роксолани](#)

ДЕНИС СІЧИНСЬКИЙ

Опера «Роксолана» не була завершена автором. Остаточну редакцію здійснив Мирослав Скорик (1993), після чого її поставили на сцені Львівського оперного театру силами студентів Вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка.

Мирослав Скорик

ПІДСУМОК УРОКУ:

- ♪ СХАРАКТЕРИЗУЙТЕ ОСНОВНІ ОЗНАКИ МУЗИКИ ЕПОХИ РЕАЛІЗМУ;
- ♪ ІЗ ТВОРЧІСТЮ ЯКИХ КОМПОЗИТОРІВ, ПРЕДСТАВНИКІВ РЕАЛІЗМУ, ВИ ПОЗНАЙОМИЛИСЯ НА УРОЦІ;
- ♪ У ЯКИХ МУЗИЧНИХ ЖАНРАХ НАЙЯСКРАВІШЕ ВІЯВИВСЯ РЕАЛІЗМ;
- ♪ ЧИ ОТРИМАЛИ ВИ ЗАДОВОЛЕННЯ ВІД ПРОСЛУХАНИХ ТВОРІВ;
- ♪ ЩО ВАС ВРАЗИЛО, НАЙБІЛЬШЕ ЗАПАМ'ЯТАЛОСЯ?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

Підготуйте презентацію
фрагмента одного з українських
народних обрядів. Свою роботу
надішліть на платформу HUMAN
або на електронну адресу вчителя
ndubacinskaa1@gmail.com . Бажаю
успіхів!